

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite:

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ionisoivasta säteilystä (STM/2831/2017; 19.7.2017)

HUS-Kuvantamisen lausunto koskien STM:n asetusta ionisoivasta säteilystä

Kiitämme mahdollisuudesta ottaa kantaa luonnokseen sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi ionisoivasta säteilystä. Lausuntomme perustuu pitkälti HUS-Kuvantamisen säteilyn käytön turvallisuudesta vastaavien johtajien näkemykseen asiasta. Haluamme nostaa esille seuraavia asioita asetusluonnoksesta.

Yleisesti asetus kattaa tarkoituksensa mukaan laaja-alaisesti ionisoivaan säteilyyn liittyviä näkökohtia. Asetusten yksityiskohtien taso vaihtelee asetuksen pykälien välillä. Luonnoksessa osin esiintyvä yksityiskohtaisuus ei ole asetustasoisessa dokumentissa mielestämme perusteltua ja luo paineita asetuksen ajan tasalla pitämiseen. Terveysthuollon ja säteilynkäytön sektorilla, kuten laajemminkin yhteiskunnassamme, on käynnissä laaja-alaisia muutoksia liittyen mm. toimintojen tehostamiseen ja siihen sisältyvään prosessien uudelleen järjestelyyn, teknologian ja informatiikan voimakkaaseen kehitykseen sekä ammatillisten roolien muutoksiin em. tekijöiden johdosta. Nämä vaikutukset tulevat korostumaan tulevaisuudessa ja siksi asetuksen muotoilu tulisi olla riittävän yleisellä tasolla, jotta se kestäisi paremmin aikaa.

Asetustekstin alussa olisi hyvä määritellä lyhenteet STA, STV ja LFA luettavuuden helpottamiseksi.

- Altistuksesta ja annoksesta puhuttaessa olisi hyvä täsmentää, että puhutaan säteilyaltistuksesta ja säteilyannoksesta. Tämä voitaisiin täsmentää myös asetuksen alussa.
- Sanojen tavutuksessa ja tekstinasetteluissa on vielä korjattavaa, mm. taulukoiden sarakkeiden osalta.
- 3 §: Säteilyturvallisuusasiantuntijan osaamisaloissa terveydenhuolto ja tutkimus ovat eri alakohdissa. Asetus tulee kirjoittaa siten, että terveydenhuollon säteilyturvallisuusasiantuntija voi toimia samassa tehtävässä myös lääketieteen ja terveydenhuollon tieteellisessä tutkimuksessa.
- 6 §: 2. momentissa Euroopan komission suosituksista puuttuu tarkempi viite.
- 9 §: 2. momentin 1. virkkeestä puuttuu 2. virkkeessä oleva määrite ”liitteessä 5 säädetyn lisäksi”
- 10 §: Mikäli esimerkiksi isotooppiyksikön laitteella tehdään diagnostisia TT-tutkimuksia, mikä on tutkimuksesta vastuussa olevan lääkärin pätevyysvaatimus? Pykälä vaikuttaa olevan vanhentunut ennen syntymäänsä.
- 12 §: Sisäistä auditointia ei ole juurikaan määritelty. Pykälässä voisi mainita, että Säteilyturvakeskus antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita itsearviointien ja sisäisten kliinisten auditointien toteutuksesta. Sisäisen auditoinnin toteuttaminen voi käytännössä olla vaikeaa niiden toiminnanharjoittajien osalta, joiden toiminta on pienimuotoista. Pykälässä myös mainitaan sisäisten auditointien täydentävän toiminnan itsearviointia, vaikka itsearviointiin ei ole nähdäksemme missään pykälässä veloitettu.
- 13 §: Käytännössä kaikki lääketieteellinen kuvantaminen kuuluu luokkaan 2. Karrikoiden, kahdeksan vuoden auditointiväli tekee mahdolliseksi toimia kahdeksan ensimmäistä vuotta epämääräisiä käytäntöjä noudattaen. Pykälään voi harkita lisäystä, jonka mukaan uutta toimintaa aloitettaessa ensimmäinen auditointi tulisi kuitenkin tehdä vähintään vuoden ja enintään kolmen vuoden kuluttua toiminnan aloituksesta.
- 13 §: Auditoiden riippumattomuus on tärkeä kriteeri ulkoisissa auditoinneissa. Taustahuomautuksena kuitenkin sanottakoon, että Suomen kaltaisessa pienessä maassa sitä on

usein käytännössä hankala toteuttaa pilkuntarkasti, ottaen huomioon vaatimukset auditoijien pätevyydestä ja kokemuksesta. Toivottavasti kansainvälisten auditoijien käyttö parantaa tätä aspektia tulevaisuudessa.

- Asetustekstiin suhtaudutaan velvoittavana kuten lakiin. Lähtökohtaisesti voisi ajatella, että asetuksen liite on velvoittavuudeltaan samanarvoinen kuin asetus tai laki. Jos asetuksen liitteessä esitetään osaamis- ja kelpoisuusvaatimuksia tasolla ”valmius elinikäiseen oppimiseen”, ”kykenee vaatimaan kansainväliseen viestintään”, ”johtaa ja kehittää monimutkaisia, ennakoimattomia ja uusia strategisia lähestymistapoja”, niin tulevaisuudessa ajaudutaan hankaliin, ellei mahdottomiin asetustulkintoihin. Voiko tämän kaltaisia vaatimuksia todella olla asetuksessa?
- Itse asetustekstissä ja Liitteen 1 otsikossa mainitaan osaamisvaatimuksista, mutta taulukossa puhutaan osaamistavoitteista.
- Liitteessä 3 mainitaan muutamassa kohdassa pätevyysvaatimuksena ”fyysikko”. Tämä pitäisi määritellä esimerkiksi muodossa ”ylempi korkeakoulututkinto, jossa pääaineena on fysiikka tai teknillinen fysiikka”, mutta luontevampaa olisi määritellä pätevyysvaatimukseksi sairaalafyysikko, kuten STA:lla. Esimerkiksi Helsingin yliopistosta ei valmistu enää fysiikan maistereita. Opiskelijat valmistuvat eri maisteriohjelmista, joissa voi olla sisällytettynä kemiaa, fysiikkaa, jne. Esimerkiksi materiaalitutkimuksen maisteriohjelmasta voi valmistua lääketieteellisen fysiikan ja biofysiikan linjalta maisteriksi, mutta todistus on jotain muuta kuin maisterin tutkinto pääaineena fysiikka. Asetuksen teksti on siis tältä osin vanhentunut.
- Liitteiden 3 ja 4 Taulukoissa 1.1-1.3 osaamisen tasoa kuvaavissa sarakkeissa olisi selkeintä yhdistää kaikkia yhteisesti koskevat osaamiskriteerit (sarakkeet yhdistäen, erilliseksi riviksi), jolloin luettavuus paranisi ja teksti olisi koherenttia, eli samoja osaamiskriteereitä ei toistettaisi tarpeettomasti.

Helsingissä, 29.8.2017,

Anne Mykkänen
Toimialajohtaja
HUS-Kuvantaminen

Pekka Tervahartiala
Johtava ylilääkäri
HUS-Kuvantaminen